

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
22/183-3

Vår dato
23.08.2022

Universitets- og Høgskolerådets innspill til forslag til endringer i FORNY og lokale prosjektmidler

Universitets- og høyskolerådet (UHR) viser til brev fra Kunnskapsdepartementet 9. august 2022 om forslag til endringer i FORNY og lokale prosjektmidler (LPM). UHR takker for muligheten til å kommentere forslaget som nå foreligger. Som medlems- og interesseorganisasjon for i alt 32 universiteter, vitenskapelige høyskoler og høyskoler ønsker vi å gi innspill, og fremme noen felles synspunkter som er viktige for sektoren.

UHR definerer innovasjon som «nye eller vesentlig forbedrede produkter, tjenester eller prosesser som tas i bruk og som gir økt verdiskaping og/eller samfunnsnytte». UH-sektoren har et bredt samfunnsoppdrag, der kommersialisering av forskningsresultater utgjør en viktig del av universitetets tredje rolle og innovasjonsbidrag. FORNY-virkemiddelet, slik det foreligger i dag, er begrenset til å understøtte kommersialisering av forskningsresultater som er en viktig delmengde av UH-sektorens helhetlige innovasjonsbidrag. UHR har derfor i sitt hørings svar valgt å fokusere innspillene deretter.

Den nye innretningen som foreslås har konsekvenser både for eiere av forskningsresultater, mottakere av kommersialiseringstjenester fra TTO-aktører og eiere av TTO-selskaper.

UHR støtter hovedtrekkene i den foreslåtte omleggingen av FORNY-virkemiddelet for kommersialisering, men vil poengtere at en forutsetning må være at omleggingen bidrar til en styrking av kvalitet og omfang av kommersialiseringsaktiviteten ved UH-institusjonene. UH-sektoren i Norge er heterogen. Institusjonene har i ulik grad bygd opp egne støttefunksjoner for kommersialisering, og potensialet for innovasjon varierer med omfang, kvalitet og relevans i forskningen.

Målgruppe

UHR er enig i at det er et behov for at FoU-institusjonene tar et økt eierskap til og styrker kommersialiseringsarbeidet i tidlig fase, og vi mener dette understøttes av forslaget som foreligger. Flere av våre medlemsinstitusjoner har allerede satt i gang et arbeid for å styrke kompetanse, kultur og støttetjenester for kommersialisering internt på institusjonene, og det er viktig at den nye ordningen og eventuelle andre finansieringskilder og insentiver underbygger og støtter opp i dette arbeidet. I modellbeskrivelsen er ikke TTO-funksjonen definert, og det kan med fordel tydeliggjøres og spesifiseres konkret hvilke aktiviteter og tjenester som skal omfattes og støttes av ordningen. Mangelen på en definisjon av TTO-funksjonen gjør det utfordrende å fullt ut vurdere de foreslåtte endringene sine konsekvenser for sektoren.

Postadresse
Stortorvet 2
NO-0155 Oslo

Telefon +47 409 14 969
postmottak@uhr.no
www.uhr.no
Org.nr. 917 697 825

Saksbehandler
Nils Magne Killingberg
Nils.Magne.Killingberg@uhr.no
Telefon +47 407 21 639

Innhold - hva kan støttes

Overordnet deler UHR grunnforutsetningen om at institusjonene har et eget ansvar for bygging av innovasjonskultur og kompetanse. Dagens lokale prosjektmidler i FORNY-programmet er benyttet til tidlig fase utvikling av kommersielle løsninger basert på forskningsresultater. Det er generelt mangel på midler i tidlig fase ideutvikling. UHR støtter derfor at midlene fortsatt skal benyttes til denne tidlige fase utvikling og vurdering av kommersialiseringsprosjekter, og ikke til generelle aktiviteter for bygging av innovasjonskultur og kompetanse. Det siste anser vi er institusjonenes eget ansvar. En forutsetning for å få støtte er at søkerinstitusjon selv kan dokumentere å ha etablert en teknologioverføringstjeneste (TTO-funksjon) internt eller har knyttet seg til en ekstern TTO-tjenesteleverandør gjennom en formell samarbeidsavtale.

UHR mener at institusjonene må ha autonomi til selv å vurdere kommersialiseringspotensialet i forskningsresultater, for eksempel gjennom interne organer som lokale FORNY-komiteer, innovasjonsutvalg, innovasjonsledernetverk eller liknende. Ofte vil dette skje i samråd med institusjonens TTO-funksjon/aktør. Det er viktig at midlene tildeles som rundsumbevilgninger til kommersialiseringsarbeidet, uten at Forskningsrådet skal vurdere hvert enkelt prosjekt eller idé, da dette er UH-institusjonens eget ansvar. Slik UHR ser det, er det viktig at beslutningsmyndighet over bruken av midlene tilfaller institusjonene selv.

UHR vil understreke og anerkjenne viktigheten av å ivareta og videreutvikle generell kommersialiseringskompetanse, domenekunnskap og nettverk mot kapitalmiljø. UHR anbefaler at innretningen av FORNY bør vektlegge og tilrettelegge for bruk og utvikling av eksisterende infrastruktur og tjenesteleverandører i kommersialiseringsarbeidet.

I Norge er det i dag ti TTO-er. Disse er organisert som aksjeselskap og eid av UH-institusjonene og andre. Organiseringen og finansieringen av disse varierer. Ved en omlegging er det viktig at kompetansen i fagmiljøene i UH-sektoren ivaretas og videreutvikles for å fremme innovasjon og kommersialisering av forskningsresultater fra UH-sektoren. Enhver endring i finansieringen av TTO-funksjonene vil være styrende for hvordan disse skal utvikle seg. En utfordring ved forslaget er også knyttet til at mulig økonomisk gevinst for TTO-aksjeselskapene vil kunne prioriteres fremfor samfunnsmessig betydning (impact).

Man bør også vurdere å kompensere for momspåslag på kommersialiseringstjenester til eiere av eksisterende TTOer organisert som aksjeselskap, for å stimulere til videreutvikling og tilgjengeliggjøring av kompetanse og kunnskap fra disse TTO-selskapene til bredden av UH-institusjoner i Norge, samt hindre insourcing og oppbygging av små interne TTO-funksjoner ved alle UH-institusjoner, som vi anser som lite bærekraftig.

Nivåinndeling i støttebeløp

UHR forstår behovet for å differensiere støtten, men stiller spørsmål med nivåinndeling som skisseres i modellen. Det er også verdt å sette spørsmålstegn ved hvilke kriterier som ligger til grunn for tildeling og hvor grensene på de forskjellige tildelingsnivåene går, da det ikke er helt opplagt slik det er beskrevet i brevet, samt hva antall nivåer bør være hvis man skal velge en nivåinndeling. Det bør være forutsigbart og tilrettelegges slik at institusjoner kan avansere i tildeling gjennom systematisk arbeid og at økt aktivitet/resultater kan resultere i tildeling på et høyere nivå ved senere tildelinger.

Gruppering basert på faktiske resultater oppnådd (de facto kunnskapsoverføringer dokumentert ved lisensavtaler, patenter og etablering av spin-offs) bør være utslagsgivende for tildeling. I tillegg bør Forskningsrådet, for også å ivareta mulighetene og dimensjonene tildeling til nye og etablerte søkere, inkludere en vurdering av innovasjonspotensial ved UH-institusjonene, f.eks. målt i antall forskerårsverk. Det viktigste er imidlertid at Forskningsrådet ser på faktiske resultater, kompetanse og kvalitet, for eksempel gjennom siste 3 år, framfor antall søknader og innvilget støtte fra virkemiddelapparatet. For å skape robuste mål bør Forskningsrådet ta utgangspunkt i resultatgjennomsnitt over en periode, som tildelingsgrunnlag.

Den nye modellen åpner opp for at institusjoner som ikke har hatt vesentlig kommersialiseringsaktivitet tidligere, nå kan initiere økt aktivitet, noe UHR anser som positivt. En innsats basert på egeninnsats i perioden 2023-2024 kan dermed gi nye aktører resultater som posisjonerer disse til å komme i posisjon for tildeling av FORNY-midler for perioden 2025-2026. UHR er imidlertid bekymret for at tildeling til nye aktører kan gå på bekostning av aktørene som i dag bidrar til størst kommersialiseringsaktivitet, at de kan få en lavere tildeling enn de i praksis har tilgjengelig med dagens ordning. Det er viktig at man ved innføring av ny modell utøver noe differensiering mellom og innenfor nivå-tildelingene, samt tilfører nye midler, slik at det minimum sikres en opprettholdelse av dagens aktivitet og også stimulerer de mest aktive institusjonene til økt innsats fremover. Dette er avgjørende og en forutsetning for at UHR støtter innføring av en ny modell.

UHR mener det vil bli viktig å utarbeide et mer gjennomarbeidet mål-, krav- og kriteriesett til neste utlysning og tildeling for 2025. For å lykkes med dette arbeidet mener UHR det er avgjørende med god forankring og medvirkning i UH-sektoren. UHR ønsker diskusjonen om videre utvikling av denne ordningen velkommen og vil delta aktivt i den. Vi oppfordrer departementet til å involvere UHR og UH-institusjonene tungt i dette arbeidet.

UH-sektoren jobber kontinuerlig med kulturendring og kompetanseoppbygging innen innovasjon, og ser at vi mangler gode insentiver og indikatorer for innovasjon og entreprenørskap. Det er behov for at virkemidlene overfor sektoren sees i sammenheng.

Budsjett og finansiering

Modellen som presenteres legger til grunn det beløpet som tilsvarer lokale prosjektmidler under FORNY, og er finansiert over kapitler/poster som er underdekket (post 53 KD, post 50 NFD). Departementet skriver at eksakt tilgjengelig beløp må speile dette. UHR understreker at finansieringen til FORNY-LPM har blitt redusert de siste to årene i påvente av avklaring rundt fremtidig organisering. Budsjettet for overgangsordningen bør ta utgangspunkt i nivået på bevilgninger over et lengre tidsrom, og suppleres med annen finansiering i tråd med utvidelsen av aktivitetsnivået og målgruppen.

UHR ser at den nye modellen vil kunne stimulere institusjoner som ikke har hatt særlig kommersialiseringsaktivitet til økt aktivitet. UHR er bekymret for at den nye ordningen, uten tildeling av nye midler, vil føre til *lavere* innovasjonsaktivitet, særlig ved de institusjonene som har høy aktivitet i dag, og som allerede bruker mye midler på TTO-aktiviteten og kjøp av støtte-tjenester hos eksterne TTO-er. I modellen spesifiseres det at: *«Det tildelte beløp pr institusjon vil bli lavere enn det de mest aktive institusjonenes TTO-er har mottatt gjennom lokale prosjektmidler, og her er ko-finansieringen viktig for å opprettholde og øke aktiviteten».*

UHR vil understreke at institusjonene som har høy aktivitet i dag har spilt en nøkkelrolle i å bygge opp TTO-kontorer og støttesystemer, og at disse institusjonene ikke har mulighet for å benytte ytterligere midler for å kompensere for en potensiell reduksjon i lokale prosjektmidler. I tillegg vil disse institusjonene kunne få ytterligere redusert tjenestoomfang fra eget TTO pga. momspåslag om tjenestene fra selskapet også skal tilbys andre institusjoner. Det er

derfor avgjørende å opprettholde minimum finansiering tilsvarende dagens aktivitetsnivå på tjenestetøtten til institusjoner som allerede har et høyt aktivitetsnivå og som finansieres av FORNY-LPM ved innføring av ny modell.

UHR mener generelt det er behov for økt finansiering av kommersialiseringsaktiviteter og annen innovasjonsaktivitet i UH-sektoren, og at dagens finansiering ikke samsvarer med regjeringens høye ambisjoner på dette området. Man bør derfor ha som ambisjon å øke rammene på kommersialiseringsstøtten betraktelig allerede fra 2023. UHR vil likevel påpeke at en eventuelt økt ramme ikke må gå på bekostning av andre tildelinger fra forskningsrådet. FORNY-programmet finansieres i dag av NFD og KD, men innovasjon, næringsutvikling og kommersialisering er høyst relevant, ønskelig og etterspurt fra de fleste øvrige departementer. Instituttsektoren og helseforetakene bruker TTO-tjenester, og slik sett er fagdepartementene som eier FoU-institusjonene naturlige bidragsytere i finansiering av støtteordningene.

For å øke rammen er det avgjørende at andre sektordepartementer bidrar økonomisk til finansiering av den nye modellen og kommersialiseringsaktiviteten, da innovasjon fra UH-sektoren også har et betydelig bidrag i å oppfylle andre departementers mål og ambisjoner. UHR anbefaler derfor at det innføres en åpen ramme allerede ved oppstart i 2023, for å sikre at den nye ordningen i praksis ikke medfører en nedgang i kommersialiseringsstøtten, og dermed nedgang i kommersialiseringsaktiviteten etter hvert som flere institusjoner øker aktiviteten. Den foreslåtte modellen kan i praksis medføre en reduksjon i innovasjonsaktiviteten ved de store UH-institusjonene, noe som ikke er ønskelig eller akseptabelt.

Noen institusjoner i UH-sektoren er, på grunn av eierstrukturen i enkelte TTOer, forpliktet til å legge ut TTO-tjenestekjøpene på anbud. Dette vil også kunne omfatte institusjoner som tidligere ikke har kjøpt TTO-tjenester av et visst omfang. Dette reduserer fleksibiliteten i prosessene knyttet til tjenestekjøp. I tillegg legges budsjettene til samtlige UH-institusjoner i lang tid før budsjettårene. Det er derfor viktig at forutsigbarheten i en ny FORNY-ordning bør være god.

UHR er kritisk til å stille krav til egenfinansiering på 50% da dette kan gå hardt utover institusjonenes handlingsrom. 50% er betydelig mer enn for andre støtteordninger i Forskningsrådet, og det at institusjonene får mindre igjen fra Forskningsrådet mot høyere egenfinansiering kan ha som konsekvens at aktivitetsnivået senkes og at man får en mindre etterspørsel etter FORNY-midler. Det er imidlertid også behov for en tydeligere spesifisering av hva som kan benyttes som egeninnsats i den nye modellen. UHR mener den enkelte UH-institusjon må ha autonomi til selv å bestemme hvorvidt egeninnsatsen gis i form av bidrag fra personell ansatt i egen UH-institusjon, eksisterende tjenestekjøpsavtaler eller i form av friske midler. Det bør også være opp til den enkelte institusjon hvordan midlene skal benyttes, dvs. hvorvidt de skal dekke kostnader til en intern TTO-funksjon eller til kjøp av tjenester fra TTO-tjenesteleverandører.

Prosess

Til slutt vil UHR påpeke at to ukers frist til å gi innspill er svært kort tid. UHR er opptatt av å forankre slike innspill godt. UHR mener også at enkeltinstitusjonene burde vært invitert til å gi innspill. Flere av UHRs medlemsinstitusjoner vil sende egne innspill i anledning omlegging av FORNY.

Vennlig hilsen

Sunniva Whittaker
styreleder

Nina Sandberg
generalsekretær

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UHR

Kopi til
Aleksandra Rezanow Ulrichsen
Mette Hjermann